

S. Sayısı : 237

Şose ve köprüler yapımı için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında Kanun tasarısı ve Bayındırlık ve Bütçe Komisyonları raporları (1/541)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı: 71 - 1325, 6/1511

M . F V . 1040

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Şose ve köprüler yapımı için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında Bayındırlık Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 8 . IV . 1949 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu asygılarımla arz ederim.

Başbakan
Ş. Gınaltay

Gerekçe

3 . IX . 1947 gün ve 5128 sayılı Kanunla Bayındırlık Bakanlığına verilen bono çıkarılması ve gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkındaki yetkinin miktar itibarı ile yeter olmadığı 1948 ve 1949 yılları yol köprü inşaatı dolayısıyla yapılan tecrübelerden anlaşılmıştır.

Filhakika 1525 sayılı Şose ve Köprüler Kanununun 2 ve 4 nci maddeleri gereğince hazırlanmış ve sözü geçen kanun hükümlerine uygun olarak Bakanlar Kurulunca onanmış olan 9 yıllık program dâhilinde tâyin edilen süre içinde kara yollarımızın inşası ancak makineli çalışmalarla mümkün bulunmaktadır.

Bu suretle makine ile yapılacak çalışmalarda amortismanı sağhyabilmek ve bu yüzden işi ucuza mal etmek için iş hacimlerinin artırılması ve yüklenmelerin gelecek yıllara sâri olarak yapılması zaruri görülmektedir.

Yukarda arzedilen sebepler dolayısıyla eski yıllara kıyaslanamayacak derecede büyük ölçüde yüklenmelere girişilebilmesi için ilişikte teklif edildiği şekilde 10 milyonluk yıllık ödeme miktarının 25 milyon liraya ve gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi için konmuş olan elli milyon liralık haddin 125 milyon liraya çıkarılması zaruri görüldüğünden ilişik Kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Bayındırlık Komisyonu Raporu

T. B. M. M.

Bayındırlık Komisyonu

Esas No. 1/541

Karar No. 16

13 . V . 1949

Yüksek Başkanlığa

Şose ve köprüler yapımı için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında Bayındırlık Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Kurulunun 8 . IV . 1949 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması karar altına alınan ve Başbakanlığın 71-1326, 6-1511 sayılı ve 21 . IV . 1949 tarihli yazısıyla sunulmuş ve Komisyonumuza havale buyurulmuş olan tasarı; Bayındırlık Bakanı ve şose köprüler reisi hazır olduğu halde görüşüldü ve incelendi.

Vilâyetlerimizi, şehir ve kasabalarımızı birbirine, sahil ve istasyonlarımıza bağlayan ve Bayındırlık eliyle onarılmakta ve yapılmakta olan yol şebekemizin uzunluğu kırk üç bin beş yüz kilometredir.

Bu şebekeden; 1525 sayılı Şose ve Köprüler Kanununun ikinci ve dördüncü maddeleri gereğince vilâyetleri limanlara, iskele ve istasyonlara bağlayan 23 bin kilometrelik ve en lüzumlu ve ehemmiyetli görülen bir kısmının yapım ve bakımını; Bakanlar Kurulunun 24 . VIII . 1948 tarihli kararı ile ve dokuz yıllık bir program dâhilinde Devlet eline alınmış ve geri kalan 20 bin kilometrelik mühim bir parçasının bakım ve yapımını da Özel idarelere bırakılmıştır.

Üçer yıllık üç devrede yani dokuz yılda tahakkuk ettirilecek olan ve Devlet yolları adını alan 23 bin kilometrelik şose şebekesi yurdun kan damarlarını teşkil edecek mahiyettedir. Bu şebekenin ikmali yol bakımından halkımıza geniş bir nefes aldiracaktır. Yalnız bu kan damarlarını besliyecek olan ve vilâyet özel idarelerinin bakım ve yapımına kalan 20 bin kilometrelik şebekenin de bu dokuz yıl içinde yaz ve kış mevsimlerinde hiç olmazsa geçide elverişli bir halde bulundurulması çok lüzumlu ve hayati ehemmiyeti haizdir.

Halbuki Özel İdarelerin bugünkü mali durumu buna müsait değildir.

1525 ve 1882 sayılı kanunlarla halkın ödemekte olduğu Yol Vergisinin yüzde on beşi Bayındırlık Bakanlığına ayrıldıktan sonra geri ka-

lan kısmı özel idarelerin binbir ihtiyacını karşılamak için sarfedilmekte ve yollara gereği gibi bakılmamaktadır.

Bu halin, şehir ve kasabalar arasında gidiş ve gelişin her mevsimde emniyet ve selâmetini sağhyamadığı ve her bakımdan vilâyetlerin inkişafına esashi bir engel olduğu aşikârdır.

Buna çare olarak, Devlet ve Özel İdarelere ait yol şebekemiz matlûp veğiyle tamamlanuncaya kadar Yol Vergisi namı altında tahsil edilen paralar için tahsisi vâridat usulünü kabul etmek, Devlet yolları programına muvazi olarak vilâyet yolları için de bir program hazırlamak ve programların tahakkukuna lüzumlu tahsisatı esirgememek ve tatbiklerini ısrarla takip etmek çok yerinde olacağını belirtmek Komisyonumuza muvafık görülmüştür.

Üç devrede ve dokuz yılda yapılacak Devlet yolları ve köprülerinin inşası için evvelki senelere nazaran Bütçeye üç dört misli bir ödenek konmuş ve gelecek yıllarda da konacağı tabii görülmüş olduğundan, 3 . IX . 1947 tarih ve 5128 sayılı Kanunla Bayındırlık Bakanlığına verilen bono çıkarılması ve gelecek yıllara geçici taahhütlere girişilmesi yetkisinin çok dar ve gayrikâfi olduğu noktasında komisyonumuz ittifak etmiş ve Hükümetin teklifinde olduğu gibi yıllık ödeme miktarı 25 milyon lirayı geçmemek üzere 125 milyon liraya kadar gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeye ve bundan her sene ödenecek miktarı da 10 milyon lirayı geçmemek üzere bono ihraçına yetki verilmesi oy birliğiyle muvafık görülmüştür. Bu mülâhazalara göre Hükümetin teklif ettiği birinci, ikinci, üçüncü ve geçici birinci madde aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna ve-
rilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunuldu.

Bayındırlık K. Başkanı
Trabzon
S. Day

Sözcü
İsparta
K. Aydar

Kâtip	Ankara	Niğde	Niğde
Konya	R. Börekçi	H. Mengi	I. R. Soyer
R. Erel	Kocaeli	İmzada bulunamadı,	Sinob
Antalya	A. F. Abasıyanık	Samsun	L. Aksoy
N. Aksoy	İmzada bulunamadı	Y. Kalgay	Urfa
İmzada bulunamadı	Kütahya	Tunceli	R. Soyer
Konya	H. Benli	M. Tan	İmzada bulunamadı
S. Çumralı		İmzada bulunamadı	

Bütçe Komisyonu Raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 1/541
Karar No. 144

27 . V . 1949

Yüksek Başkanlığa

Şose ve köprüler yapımı için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında Bayındırlık Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 21. IV. 1949 tarihli ve 6/1511 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun tasarısı Bayındırlık Komisyonu Raporıyla birlikte Komisyonumuza verilmekle Bayındırlık Bakanı Şevket Adalan hazır olduğu halde incelenip görüşüldü.

Kara yollarımızın bir an evvel inşası için Hükmüetçe 1525 sayılı Şose ve Köprüler Kanununun 2 ve 4 ncu maddeleri gereğince hazırlanmış bulunan dokuz yıllık programın tahakkuku için, ahiren Amerika'lıların yapmakta oldukları makineli yol inşası sistemine uyulmak ve yol yapmakta ancak makine ile çalışmak gerektiğinden, Mütahhitlerin de yol işlerinde bu makineleri tedarik ve kullanmaları zaruri bir hale gelmiştir. Bu zarureti karşılamak üzere de yani büyük paralarla tedariki mümkün olan bu makinelerin amortismanını kolaylaştırmak maksadiyle ihale edilecek yol kısımlarının 100 - 150 kilometreden aşağı olmaması gerekmekte ve bu sebeple 9 yıllık programın tahakkuku için 600 000 000 lira kadar bir masraf ihtiyacı tesbit edilmektedir.

Bu tasarı ile, evvelce 50 milyonluk gelecek yıllara yüklenme yetkisi veren 5128 sayılı Kanundaki esaslarda yani, yıllık 10 milyon liraya kadar bono çıkarma yetkisinde ve 25 milyonluk yıllık ödeme miktarlarında bir değişiklik olma-

mak üzere yalnız gelecek yıllara geçici yüklenme yetkisi 50 den 125 milyona çıkarılmak istenilmektedir. Bu suretle tasarı ile bütçenin bugünkü hissesi dışına çıkılmamış bulunmaktadır.

Bayındırlık Bakanlığı 1949 yılı Bütçesinde bu işler için 38 milyon liralık ve ayrıca Maliye Bakanlığı Bütçesinde nakil vasıtaları satın alınması için bir milyon liralık bir ödenek ayırması olup buna Yol Vergisinden % 15 hesabıyla ayrılacak Bayındırlık hissesi olan 5 milyonluk bir geliri de katmak suretiyle 45 milyon lira raddesinde bir ödenek tahsisi mümkün olmuştur. (Doğu Anadolu kalkınması programına dâhil 5 milyon bunun dışındadır). Bu miktar, gelecek yıllarda artırılmasa dahi vâkı olacak taahhütleri karşılayacak bir durumdadır. Binaenaleyh, halen bütçeye bir yük tahmil etmeden yalnız yüklenme yetkisinin artırılması suretiyle mühim bir programın tahakkukunu temine yarıyacak olan bu tasarrufların Komisyonca da aynen kabulü uygun görülmüştür.

İvedilikle görüşülmesi dileğiyle Kamutayın onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Sözcü	
Mardin	Ankara	Amasya
R. Erten	M. Eriş	A. K. Yiğitoğlu
Ankara		Aydın
Dr. A. H. Selgü		R. Alpman

Çoruh	Diyarbakır	Malatya	Niğde	Rize
Dr. C. Kazancıoğlu	Ş. Uluğ	M. S. Eti	R. Gürsoy	T. B. Balta
İsparta	Kastamonu	Konya	Samsun	Seyhan
K. Turan	M. Akalın	M. A. Binal	M. A. Yörüker	A. R. Yüregir

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Şose v Köprüler yapımı için gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişilmesi hakkında Kanun tasarısı

MADDE 1. — Şose ve Köprüler yapımı için yıllık ödeme miktarı 25 milyon lirayı geçmemek üzere 125 milyon liraya kadar gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeye Bayındırlık Bakanı ve tamamı bu miktar içinde kalmak ve fazlileriyle birlikte bir yılda ödenecek kısmı 10 milyon lirayı geçmemek üzere bono çıkarmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

MADDE 2. — Birinci madde gereğince girişilecek yüklenmeler her yıl Bütçe kanunlarına bağlı (A) işaretli cetvellerin Bayındırlık Bakanlığı kısımlarında özel bölümlere konacak ödeneklerle 2 . VI . 1929 tarihli ve 1525 sayılı ve 25 . VII . 1931 tarihli ve 1882 sayılı ve 31 . V . 1943 tarihli ve 4427 sayılı kanunlar gereğince elde edilecek paralardan karşılanır.

MADDE 3. — 3 . IX . 1947 tarihli ve 5128 sayılı Kanun kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE — 3 . IX . 1947 tarihli ve 5128 sayılı Kanuna dayanılarak girişilen yüklenmelerden henüz ödenmemiş bulunanlar birin-

ci madde gereğince verilen yetkiden mahsup edilir.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu kanunu Maliye ve Bayındırlık Bakanları yürütür.

Başbakan	Devlet Bakanı
Ş. Gönaltay	Başb. Yardımcısı
Devlet Bakanı ve	Nihat Erim
Dışiş. B. V.	Adalet Bakanı
N. E. Sumer	Fuad Sirmen
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
H. Çakır	E. Erişirgil
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
	İ. R. Aksal
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
T. Banguoğlu	Ş. Adalan
Ekonomi ve Ticaret Bakanı	Sa. ve So. Y. Bakanı
C. Ş. Barlas	Dr. K. Bayizit
Gümrük ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
Dr. F. Ş. Bürge	Caavid Oral
Ulaştırma Bakanı	Çalışma Bakanı
Dr. Kemal Satır	Reşat Ş. Siner